

УДК 339.17:339.166.82

А.В. Тарасенко, асистент

Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

**ФОРМУВАННЯ ПОПИТУ ТА ПРОПОЗИЦІЇ НА ПРОДОВОЛЬЧОМУ РИНКУ
НА ОСНОВІ ІНФРАСТРУКТУРНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ****А.В. Тарасенко**, ассистент

Черниговский национальный технологический университет, г. Чернигов, Украина

**ФОРМИРОВАНИЕ СПРОСА И ПРЕДЛОЖЕНИЯ НА ПРОДОВОЛЬСТВЕННОМ
РЫНКЕ НА ОСНОВНИИ ИНФРАСТРУКТУРНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ****Artem Tarasenko**, assistant

Chernihiv National University of Technology, Chernihiv, Ukraine

**THE FORMATION OF SUPPLY AND DEMAND ON THE FOOD MARKET BASED
ON THE INFRASTRUCTURE PROVISION**

Досліджено структуру каналів реалізації продукції сільського господарства підприємствами галузі на прикладі Чернігівської області. Виявлено залежність між змінами запасів сільськогосподарської продукції та концентрацією об'єктів інфраструктури агропромислового комплексу, а саме оптово-роздрібних структур. Визначено інфраструктурні фактори впливу на формування попиту на продовольчому ринку. Ідентифіковано інфраструктурні фактори впливу формування пропозиції на продовольчому ринку. Розроблено алгоритм формування попиту і пропозиції на продовольчому ринку на основі вдосконалення інфраструктурного забезпечення агропромислового комплексу.

Ключові слова: попит, пропозиція, продовольчий ринок, інфраструктурне забезпечення, фактори.

Исследована структура каналов реализации продукции сельского хозяйства предприятиями отрасли на примере Черниговской области. Выявлена зависимость между изменениями запасов сельскохозяйственной продукции и концентрацией объектов инфраструктуры агропромышленного комплекса, а именно оптово-розничных структур. Определены инфраструктурные факторы влияния на формирование спроса на продовольственном рынке. Идентифицированы инфраструктурные факторы влияния на формирование предложения на продовольственном рынке. Разработан алгоритм формирования спроса и предложения на продовольственном рынке на основании совершенствования инфраструктурного обеспечения агропромышленного комплекса.

Ключевые слова: спрос, предложение, продовольственный рынок, инфраструктурное обеспечение, факторы.

The channels distribution structure of agricultural products by the industry enterprises on the example of Chernihiv region is investigated. The dependence between the changing of agricultural products inventories and the concentration of agriculture infrastructure, such as wholesale and retail structures, is identified. The factors of infrastructure that affect the creation of demand on the food market are revealed. The factors influencing infrastructure supply on the food market are identified. The algorithm of formation the supply and demand in the food market through the improved infrastructure maintenance agriculture is given.

Key words: supply, demand, food market, infrastructure provision, factors.

Постановка проблеми. Проблема забезпечення населення продовольством – це головне і стратегічне завдання для будь-якої держави. В Україні ця проблема на сьогодні має гострий характер, оскільки внаслідок збільшення продовольчого потенціалу агропромислового комплексу спостерігається спад виробництва продукції сільського господарства. Причому недостатнє виробництво сільськогосподарської продукції призвело до того, що імпортна сільськогосподарська продукція поступово витісняє вітчизняну продукцію з ринку, що приводить до зростання цін і дефіциту якісної продукції. Тому для задоволення потреб населення в продуктах харчування необхідне формування продовольчого ринку, заснованого на законах ринкової економіки. Це завдання вимагає вирішення багатьох проблем теоретичного та практичного характеру.

Механізм формування і функціонування продовольчого ринку представляється як взаємодія об'єктивно діючих факторів, явищ і процесів у сфері виробництва, розподілу, обміну та споживання продовольчих товарів. Функціонування цього ринку визначається співвідношенням попиту та пропозиції. Аналіз усіх цих факторів – складне, але необхідне завдання дослідження зазначеної проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження у сфері формування і функціонування на продовольчому ринку здійснювали такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як В. Андрійчук, С. Бакай, М. Білинська, В. Бойко, С. Брингезі, Т. Варлей, В. Власов,

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

М. Гайгера, П. Гайдуцький, В. Губенко, О. Дацій, Б. Дмитрук, Т. Дудар, О. Іваницька, А. Кандиба, Ю. Коваленко, М. Корецький, О. Крисальний, М. Латиніна, М. Лобас, Т. Лозинська, М. Маліка, П. Макаренко, В. Павлов, Х. Прусс, П. Саблук, М. Сахацький, К. Стейнінгер, С. Тангерман, Дж. Тімоті, О. Шпичак, В. Юрчишин, С. Ярошенко та інші.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Разом з цим детальний аналіз наукових публікацій з цієї проблеми дозволив виявити недостатньо досліджене питання формування попиту та пропозиції на продовольчому ринку на основі інфраструктурного забезпечення, яке потребує подальшого дослідження.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є проведення аналізу та виявлення факторів впливу інфраструктурного забезпечення на формування попиту та пропозиції на продовольчому ринку.

Виклад основного матеріалу. В економічній теорії виділено чинники – цінові та нецінові, що впливають на попит і пропозицію різних товарів. До цінових факторів, що впливають на формування попиту та пропозиції, відносять ціни на продукцію товарів і послуг, на які є попит і встановлюється пропозиція. До нецінових факторів, що формують попит на товари, в тому числі і продовольчі, відносять – смаки покупців, їхні доходи, чисельність споживачів на ринку, ціни на інші групи товарів, економічні очікування споживачів. До нецінових факторів, що визначають пропозицію, відносять ціни на ресурси (витрати виробництва), величину податкових вилучень, використовувану технологію виробництва, кількість виробників і постачальників продовольчої продукції на ринку, їх економічні очікування, рівень цін на аналогічні (конкуруючі) товари. Отже, серед нецінових факторів, що формують попит і пропозицію продовольчих товарів, виділяють чисельність споживачів і виробників (включаючи постачальників) продовольчої продукції. Очевидно, що кількість покупців і пропонований ними попит на продовольчу продукцію буде залежати від кількості організованих посередників (підприємств інфраструктурного комплексу) на ринку, а найголовніше – від створюваних останніми умов торгівлі. Таким чином, інфраструктура являє собою непрямий фактор, що впливає одночасно і на попит, і на пропозицію продовольчих товарів, оскільки є формою організації, в тому числі й посередницької торгової ланки продовольчої продукції.

Розглянемо докладніше вплив інфраструктури на попит і пропозицію на продовольчому ринку.

Продовольчий ринок у сучасних умовах не є конкурентним, тому ціни на продовольчі товари завищені. Однак те, у скільки разів будуть завищені ціни, а також яким буде асортимент пропонованих товарів, залежить від рівня розвитку інфраструктури на продовольчому ринку. Чим більше організованих посередників буде на ринку, чим більш відкритою буде їх діяльність, чим ефективніше буде законодавча база, що регулює діяльність учасників ринку, тим більше можливостей буде для встановлення найбільш прийнятних цін (за інших рівних умов) для різних груп покупців [1].

Встановлення прийнятних цін, що дозволяють задовольняти якомога більше потреб людей, збільшувати їх реальну купівельну спроможність, буде, з одного боку, стимулювати попит на продовольчі товари, а з іншого боку, збільшувати швидкість товарообігу в торговельних організаціях і, отже, збільшувати вигоди останніх від продажів.

Для аналізу впливу інфраструктурного забезпечення на продовольчому ринку на формування попиту та пропозиції на ньому нами будуть використані методи статистичного дослідження на основі даних Державного комітету статистики України. Але при цьому важливо відзначити, що величина ринкового попиту і ринкової пропозиції на продовольчому ринку, як відомо, не завжди збігається з обсягом виробництва й обсягом продажів. Тому отримані в результаті аналізу дані будуть мати певну похибку, яка, втім, не призведе до істотного викривлення реальної ситуації на продовольчому ринку.

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Для початку проаналізуємо ситуацію в Чернігівському регіоні, спираючись на дані управління статистики в Чернігівській області.

На першому етапі визначимо, які канали реалізації переважають у сільськогосподарських підприємствах Чернігівської області (табл. 1).

Таблиця 1

Структура каналів реалізації продукції сільського господарства підприємствами галузі Чернігівської області

Сільськогосподарська продукція	Реалізовано с.-г. продукції, тис. т			Структура реалізації с/г продукції, %											
				переробним підприємствам			на ринку			населенню в рахунок оплати праці та пайовикам у рахунок орендної плати			за іншими напрямками		
	2009	2011	2013	2009	2011	2013	2009	2011	2013	2009	2011	2013	2009	2011	2013
Зернові культури	1649,9	1340,6	2528,1	3,0	4,8	1,7	5,3	3,6	1,6	1,0	5,2	3,1	90,7	86,4	93,6
Олійні культури	112,6	153,1	385,1	7,8	19,2	4,4	3,1	0,6	0,4	0,1	0,1	0,0	89,0	80,1	95,2
Цукрові буряки	190,5	484,1	188,8	89,7	96,1	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	10,3	3,9	0,0
Картопля	46,5	47,6	67,1	4,4	23,2	17,6	32,3	2,5	11,6	0,5	0,3	0,1	62,8	74,0	70,7
Овочі	3,6	2,4	0,8	0,1	0,7	0,0	73,2	68,2	21,2	1,5	2,3	3,9	25,2	28,8	74,9
Плоди та ягоди	0,4	0,5	0,6	15,1	28,0	12,0	71,0	48,7	50,0	2,4	0,7	0,5	11,5	22,6	37,5
Худоба та птиця	32,3	31,2	38,0	58,5	53,1	63,1	14,4	11,6	10,9	3,7	2,4	0,7	23,4	32,9	25,3
Молоко та молочні продукти	156,3	195,1	187,5	98,8	98,1	97,3	0,2	0,5	0,4	0,3	0,1	0,1	0,7	1,3	2,2
Яйця, млн шт	43,7	35,8	44,7	0,0	0,0	0,0	97,9	27,6	33,4	0,0	0,0	0,0	2,1	72,4	66,6

Джерело: складено за даними Управління статистики в Чернігівській області.

Як показують дані табл. 1, протягом аналізованого періоду (2009–2013 рр.) реалізація цукрових буряків, худоби та птиці, молока та молочних продуктів відбувалась через переробні підприємства. У 2013 році реалізація через переробні підприємства цукрових буряків становила 100,0 %; молока та молочних продуктів – 97,3 %, а худоби та птиці – 63,1 %.

Протягом проаналізованого періоду спостерігається скорочення реалізації продукції населенню в рахунок оплати праці та пайовикам у рахунок орендної плати, а саме реалізація плодів та ягід скоротилася з 2,4 до 0,5 %; худоби та птиці з 3,7 до 0,7 %, а картоплі з 0,5 до 0,1 % при збільшення зернових культур з 1,0 до 3,1 %, а овочів з 1,5 до 3,9 %. Також спостерігається скорочення реалізації через ринки, а саме зернових культур з 5,3 до 1,6 %; картоплі з 32,3 до 11,6 %; овочів з 73,2 до 21,2 %; плодів та ягід з 71,0 до 50,0 % та яєць з 97,9 до 33,4 %.

У свою чергу, відбувається збільшення реалізації за іншими напрямками (організації оптової торгівлі, заклади громадського харчування, ярмарки та через власну торговельну мережу) зернових культур з 90,7 до 93,6 %; картоплі з 62,8 до 70,7 %, овочів з 25,2 до 74,9 %, а яєць з 2,1 до 66,6 %.

Таким чином, останнім часом основними каналами реалізації для виробників продовольчої продукції є: підприємства переробної промисловості, оптової торгівлі, ринок та власна торговельна мережа. Саме в цих структурах відбувається формування попиту та пропозиції на продовольчому ринку.

На продовольчому ринку має бути безліч різних форматів торгівлі продовольчою продукцією, орієнтованих на споживачів різного рівня доходів. Однак сучасний продовольчий ринок (маються на увазі магазини роздрібною торгівлі та ринки) більшою мірою орієнтований на підприємства переробної промисловості. Водночас оптові ринки, ярмарки тощо є важливим ринком збуту для вітчизняних виробників продовольчої продукції, які в силу різних причин не мають вільного доступу в магазини роздрібною торгівлі (ці торгові структури доступні лише для вітчизняних підприємств переробної промисловості) і відчувають серйозні труднощі зі збутом. У результаті формується

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

надлишкова пропозиція продовольчих товарів, яке має для сільськогосподарських виробників серйозні наслідки, що ведуть до значного зниження доходів, скорочення обсягів виробництва, ліквідації цілих виробництв (наприклад, виробництва тваринницької продукції). Ці обставини, в свою чергу, негативно позначаються на розвитку вітчизняного АПК, у результаті чого вітчизняний продовольчий ринок насичується продукцією зарубіжних виробників, яка за якісними характеристиками багато в чому поступається продукції українських виробників [5].

Про труднощі зі збутом основних видів продовольчої продукції і зростанням незадоволеного попиту на них свідчать показники запасів, а точніше, їх зростання.

Як зазначалося раніше, запаси основних видів продовольчої продукції характеризують, з одного боку, нереалізовану пропозицію і, як наслідок, з іншого боку – незадоволений попит.

Як показують дані табл. 2, за період з 2009 по 2013 роки запаси основних видів продовольчих ресурсів (за винятком м'яса і м'ясопродуктів, молока і молокопродуктів) виросли в Україні, хоча в Чернігівській області спостерігається зменшення запасів за всіма продовольчими ресурсами, а саме: м'ясо і м'ясопродукти на 0,8 тис. т, молоко і молокопродукти – на 0,1 тис. т, яйця – на 0,1 млн шт, запаси картоплі – на 179,5 тис. т, а овочі та баштанові культури – на 1,0 тис. т.

Як видно з проведеного аналізу, збільшення запасів у більшій частині областей України пов'язано з низькою концентрацією об'єктів інфраструктури АПК (оптово-роздрібних структур). Проте у певних районах, де концентрація відносно висока, запаси основних видів продовольчих ресурсів значні. Труднощі зі збутом виникають, в основному, відносно картоплі, овочів та яєць. Основна причина ситуації, що склалася, полягає в жорстких умовах доступу в оптово-роздрібні структури, які, як зазначалося раніше, полягають у низьких закупівельних цінах продукції, високій вартості торговельних місць, що свідчить про слабкий розвиток інфраструктури АПК, про низьку якість послуг підприємств інфраструктурного комплексу. Ця обставина свідчить про неможливість реалізувати пропозицію продовольчих товарів сільськогосподарськими виробниками і сприяє формуванню незадоволеного попиту споживачів на вітчизняні товари.

Зниження запасів продовольчої продукції, у тому числі і в областях з низькою концентрацією, пояснюється в основному реалізацією продукції працівникам (у тому числі і в рахунок оплати праці). Для більшості сільськогосподарських підприємств України такий спосіб реалізації виробленої продукції є необхідністю, оскільки доступ до ринків та оптово-роздрібних структур не під силу більшості підприємствам.

На підставі проведеного аналізу нами виділені інфраструктурні фактори, що підвищують та знижують попит і пропозицію на продовольчому ринку (рис. 1).

Загальним інфраструктурним чинником, що впливає одночасно на формування попиту і пропозиції на продовольчому ринку, є кількість підприємств інфраструктурного комплексу та формати торгівлі. Очевидно, що чим більше торговельних підприємств у межах досліджуваної території і різноманітніше формати торгівлі, тим більший вибір альтернативних способів поставки продукції та її покупки у виробників продовольства і споживачів.

До інфраструктурних факторів, що впливає на формування попиту на продовольчому ринку, на наш погляд, відносяться: зручність розташування торговельних підприємств, режим їх роботи, ціновий діапазон, якість продукції, її асортимент, країна походження товарів, якість надаваних послуг, умови торгівлі.

Зручність розташування передбачає розосередження підприємств торгівлі в районах проживання населення, оскільки покупцями продовольчої продукції є різні категорії населення (працюючі, пенсіонери, студенти), які віддають перевагу магазинам або поряд з місцем роботи (навчання), або недалеко від будинку.

Таблиця 2

Наявність запасів основних продовольчих ресурсів в Україні

Україна (області)	Запаси основних продовольчих ресурсів в Україні														
	М'ясо та м'ясопродукти, тис. т			Молоко та молочні продукти, тис. т			Яйця, млн шт			Картопля, тис. т			Овочі та баштанні культури, тис. т		
	2009	2011	2013	2009	2011	2013	2009	2011	2013	2009	2011	2013	2009	2011	2013
Україна	63,8	61,2	62,7	36,9	34,5	35,1	284,6	352,3	390,5	13182,8	14806,9	13795,5	2720,2	3190,6	3548,2
АР Крим	4,1	4,0	3,7	1,0	1,0	0,9	3,9	5,2	9,0	219,5	239,9	210,2	82,5	95,9	122,0
Вінницька	1,2	1,2	1,1	1,9	1,9	1,9	10,0	12,9	13,4	1221,1	1431,5	1314,2	72,8	95,1	124,4
Волинська	5,1	5,0	4,9	1,4	1,4	1,4	1,6	1,3	2,5	693,0	815,3	781,5	80,2	93,3	91,2
Дніпропетровська	4,4	4,9	4,8	1,8	1,7	1,7	22,3	26,6	27,4	248,5	284,3	265,9	201,7	258,5	242,3
Донецька	2,1	2,3	2,6	1,8	1,5	1,6	10,7	15,7	26,0	308,8	311,2	326,7	123,4	148,2	134,2
Житомирська	1,3	1,5	1,5	0,7	0,7	0,7	6,8	7,5	8,7	826,1	977,2	971,9	145,6	150,9	134,5
Закарпатська	3,2	2,2	2,5	3,1	3,3	3,5	1,7	2,0	2,4	359,2	352,6	388,8	88,6	86,9	108,0
Запорізька	1,1	1,1	1,1	0,2	0,1	0,1	25,4	24,2	18,9	118,8	150,0	122,6	174,2	178,6	237,0
Івано-Франківська	0,9	0,8	0,8	0,5	0,5	0,5	8,5	5,0	8,0	439,4	483,5	504,0	33,8	37,0	54,9
Київська	2,8	3,1	3,4	2,0	1,7	1,7	87,1	119,8	128,7	913,1	1203,0	1037,0	63,1	71,9	127,5
Кіровоградська	4,1	3,9	3,9	0,6	0,6	0,5	2,9	3,2	4,8	269,4	310,2	287,0	169,7	156,2	133,8
Луганська	1,9	2,4	2,6	1,5	1,3	1,1	24,7	27,7	9,5	199,9	186,5	190,6	58,2	67,7	81,5
Львівська	0,4	0,4	0,4	1,6	1,4	1,4	3,2	3,6	6,1	1083,7	1121,3	1022,9	52,9	90,4	118,9
Миколаївська	4,7	5,4	5,6	0,7	0,8	0,8	9,5	11,6	11,2	70,4	82,0	92,8	42,4	67,1	90,0
Одеська	0,6	0,6	0,6	2,4	2,3	2,2	9,2	7,9	8,3	60,0	216,9	225,4	79,8	109,7	106,8
Полтавська	0,1	0,1	0,1	1,5	1,6	1,8	6,3	13,1	8,4	707,8	856,6	674,8	97,6	123,8	156,6
Рівненська	5,2	3,0	3,2	0,8	0,7	0,7	3,4	4,1	5,8	681,0	831,9	784,9	79,9	82,2	87,5
Сумська	2,9	0,9	0,9	0,7	0,6	0,6	4,5	3,4	6,8	658,9	746,5	729,0	34,4	33,7	51,0
Тернопільська	2,8	3,1	3,5	1,6	1,0	1,2	7,2	9,0	8,0	601,1	723,8	702,9	58,6	87,2	84,4
Харківська	4,0	4,1	4,2	3,4	3,4	3,7	9,2	7,4	22,6	448,4	406,6	442,4	110,6	179,2	235,6
Херсонська	3,0	3,2	3,3	4,4	3,9	3,9	5,3	4,9	10,5	148,1	158,1	165,5	350,8	468,1	516,1
Хмельницька	3,1	3,6	3,9	1,3	1,3	1,3	5,5	9,2	7,2	981,0	929,0	832,9	128,7	125,3	113,0
Черкаська	2,4	2,6	2,5	0,9	0,8	0,9	7,3	14,6	21,6	542,2	605,1	488,6	127,0	128,9	143,6
Чернівецька	0,8	0,8	0,8	0,5	0,5	0,5	6,4	11,2	12,8	355,0	409,0	384,1	152,0	150,6	142,7
Чернігівська	1,6	1,0	0,8	0,6	0,5	0,5	2,0	1,2	1,9	1028,4	974,9	848,9	111,7	104,2	110,7

Джерело: складено за даними Державного комітету статистики України.

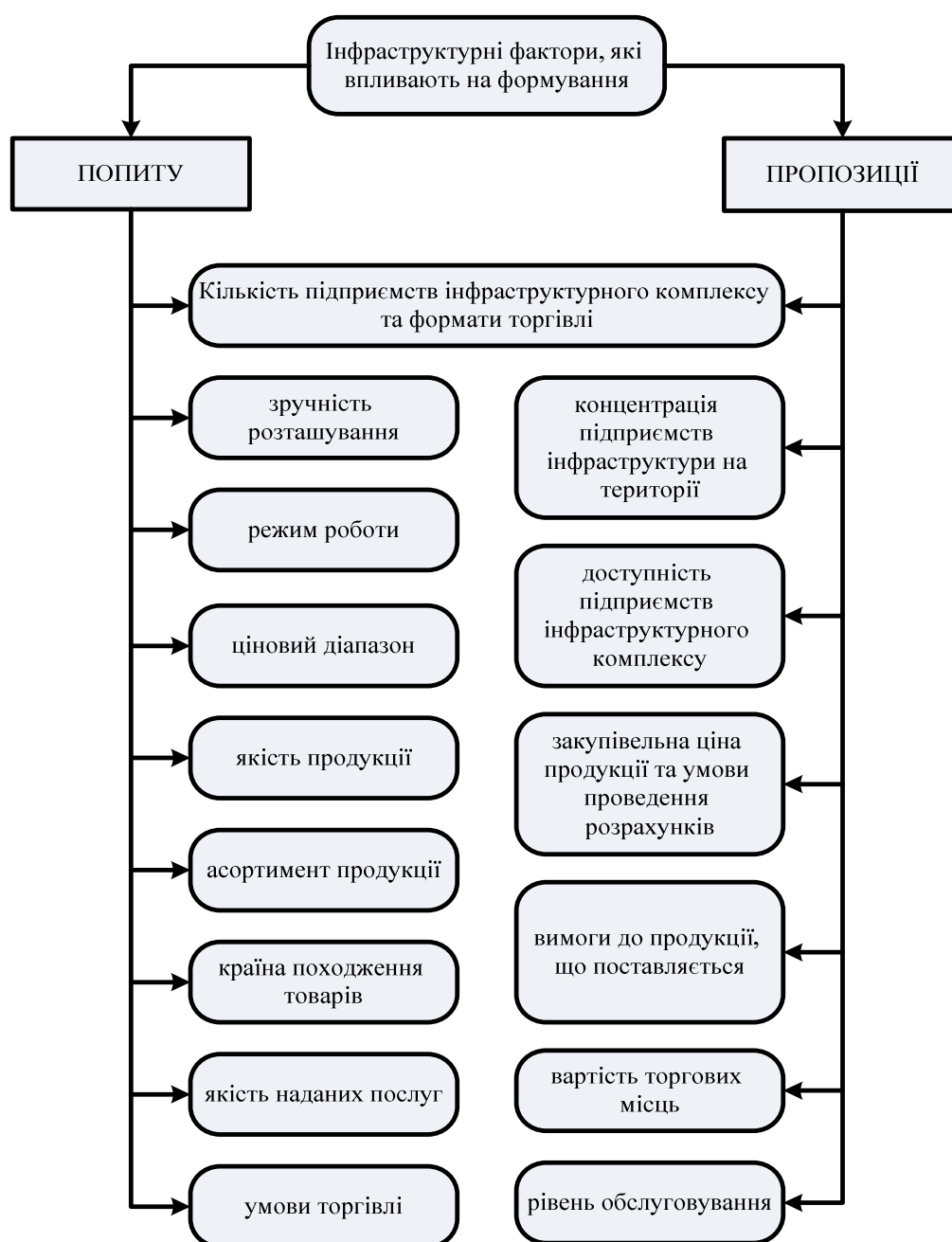

Рис. 1. Інфраструктурні фактори, які впливають на формування попиту та пропозиції на продовольчому ринку

Джерело: розроблено автором.

Різноманітність режимів роботи також сприяє збільшенню попиту на продовольчу продукцію, оскільки дозволяє здійснювати покупки населенню з різним графіком зайнятості протягом доби.

Ціновий діапазон дозволяє задовольняти попит різноманітних категорій покупців, залежно від величини їхніх доходів. Чим ширше ціновий діапазон, тим більше ймовірність збільшення попиту на пропоновані продовольчі товари.

Різноманітність якості пропонованої продукції також дозволяє задовольняти попит різноманітних категорій населення. На якість у цьому випадку впливає та чи інша технологія виробництва продовольчої продукції, або набір інгредієнтів.

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Асортимент пропонованої продукції передбачає наявність того самого найменування продукту різних виробників, і це дозволяє задовольняти попит населення з різними смаками та вподобаннями.

Різноманітність країн походження товарів також сприяє збільшенню попиту на продовольчу продукцію. В останні роки виявлено збільшення попиту на продукцію вітчизняних виробників, представлених у магазинах у досить обмеженій кількості.

Підвищення якості наданих послуг (зручність пошуку потрібних продуктів, зручність розташування товару на полицях, кількість касових апаратів, оперативність розрахунків касирів з клієнтами тощо) сприяє збільшенню попиту на продовольчі товари.

Умови торгівлі передбачають різні способи реалізації продукції: з прилавків на відкритому повітрі, з транспортних засобів, у павільйонах, у критих приміщеннях. Чим вони різноманітніші, тим вище попит на товари.

До інфраструктурних факторів, що впливають на формування пропозиції на продовольчому ринку, відносяться: концентрація підприємств інфраструктури на території, доступність підприємств інфраструктурного комплексу, вартість торгових місць, закупівельна ціна продукції та умови проведення розрахунків, вимоги до продукції, що поставляється, рівень обслуговування.

Концентрація підприємств інфраструктурного комплексу на території. Високий ступінь концентрації підприємств інфраструктурного комплексу в окремих районах області, віддалених один від одного, скорочує можливості поставки продовольчої продукції через зростання транспортних витрат. Тому, чим більше розосереджені підприємства інфраструктури на території, тим більше шансів у виробників продовольчих товарів збільшити збут і, відповідно, пропозицію. Інакше у підприємств накопичуються запаси нереалізованої продукції, що змушує їх скорочувати її виробництво.

Доступність підприємств інфраструктурного комплексу. Наявність великої кількості підприємств інфраструктури на заданій території не є гарантією ефективного збуту продовольчої продукції її виробниками. Торговельні підприємства, як правило, вимагають від виробників додаткові виплати за можливість реалізувати їх товар через цей магазин. На ринках здебільшого запрошують досить високі ціни за торгові місця для торгівлі своєю продукцією. Такі виплати не під силу більшості виробників продовольчих товарів.

Закупівельна ціна продукції, пропонована виробникам, не завжди здатна покрити витрати. Термін оплати продовольчих товарів досягає 30 днів, що є причиною нестачі обігових коштів у постачальників продовольчої продукції. У тому числі і з цих причин пропозицію товарів вітчизняними виробниками знижується.

Вимоги до продукції, що поставляється, також є причиною зниження пропозиції продовольства на прилавках мережевих магазинів, оскільки не у всіх господарствах є відповідне обладнання для перевезення виробленої продукції, упаковка і т. ін.

Під рівнем обслуговування мається на увазі наявність обладнаних складських приміщень та наявність засобів транспортування продукції. Невисокий рівень обслуговування спостерігається на ринках, що також веде до зниження пропозиції продовольчої продукції.

На основі проведеного аналізу нами розроблено алгоритм формування попиту і пропозиції на продовольчому ринку на основі вдосконалення інфраструктурного забезпечення АПК (рис. 2).

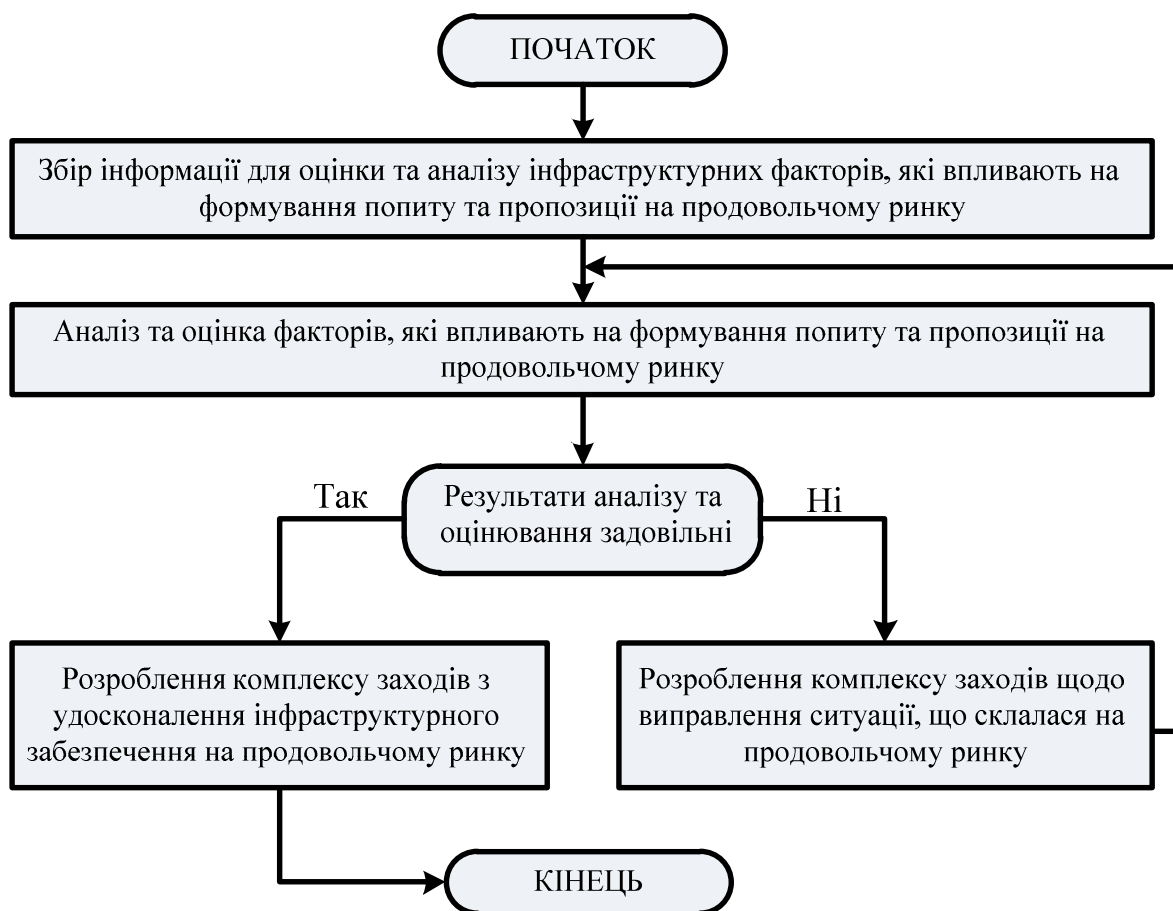

Рис. 2. Блок-схема імітаційної моделі формування попиту та пропозиції на продовольчому ринку на основі інфраструктурного забезпечення

Джерело: розроблено автором.

На першому етапі, показаному в цій блок-схемі, проводиться збір даних для аналізу факторів, що впливають на формування попиту та пропозиції на продовольчому ринку. Фактори сформульовані і показані нами на рис. 1.

Для аналізу та оцінювання факторів, які впливають на формування попиту та пропозиції на продовольчому ринку, можливо використовувати різні методики.

Далі, виходячи з отриманих результатів аналізу та оцінювання факторів, робляться відповідні висновки щодо стану інфраструктурного забезпечення на продовольчому ринку. Якщо результати задовільні, то розробляється комплекс заходів з удосконалення інфраструктурного забезпечення на продовольчому ринку певної території. Заходи передбачають удосконалення як кількісної сторони інфраструктури, так і якісної. На цьому етапі приймаються рішення як щодо введення додаткових об'єктів інфраструктури, так і розроблення різних законодавчих заходів стосовно вдосконалення якісної сторони інфраструктурного забезпечення. У разі ж незадовільних результатів аналізу й оцінювання інфраструктурних факторів, що впливають на формування попиту та пропозиції на продовольчому ринку, розробляється комплекс заходів щодо виправлення ситуації, що склалася на продовольчому ринку. Далі знову проводиться аналіз і оцінювання ефективності запропонованих заходів стосовно виправлення ситуації на продовольчому ринку і, у разі позитивних результатів, розробляються заходи з удосконалення організації інфраструктурного забезпечення на продовольчому ринку.

Висновки і пропозиції. Таким чином, для побудови ефективної моделі інфраструктури агропромислового комплексу необхідний регулярний моніторинг ситуації на продовольчому ринку для врівноваження попиту та пропозиції на ньому.

Список використаних джерел

1. *Дудар Т. Г.* Формування ринку конкурентоспроможної агропродовольчої продукції: теорія, методика, перспективи : монографія / Т. Г. Дудар, В. Т. Дудар. – Тернопіль : Економічна думка, 2009. – 246 с.
2. *Клімова І. О.* Ринок сільськогосподарської продукції: особливості розвитку та проблемні питання формування інфраструктури [Електронний ресурс] / І. О. Клімова. – Режим доступу : http://eprints.zu.edu.ua/11658/1/Stattya_9.pdf.
3. *Одінцов М. М.* Теоретико-методологічні засади формування і регулювання цін на сільськогосподарську продукцію [Електронний ресурс] / М. М. Одінцов // Ефективна економіка. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1656>.
4. *Ращенко А. В.* Особливості формування попиту на сільськогосподарську продукцію в контексті ставлення споживачів до її якості та екологічної безпеки / А. В. Ращенко // Агросвіт. – 2012. – № 22. – С. 30–34.
5. *Формування та функціонування ринку агропромислової продукції* : практ. посіб. / за ред. П. Т. Саблука. – К. : ІАЕ, 2000. – 556 с.